

Stg. GEHEIM

132213  
4-1-62

MINISTERIE  
VAN BINNENLANDSE ZAKEN,  
~~BEZITSVERMING EN XEROX~~

'S-GRAVENHAGE,  
Stadhoudersplantsoen 25

B. V. D.

26 OKT. 2001  
Deze rubricering is  
beëindigd na 50 jr.

No : 520.472  
Bijl.:

Betr.: Niet extremistische groeperingen.

~~VERTROUWELIJK~~

Hierbij heb ik de eer Uwe Excellentie een geheel van overzichten en het begeleidende schrijven aan alle Politieverbindingen betreffende niet extremistische groeperingen aan te bieden.

HET HOOFD VAN DE DIENST

Aan Zijne Excellentie  
de Minister-President  
Plein 1813 no. 4  
te  
'S-GRAVENHAGE.

Mr. J.S. Sinninghe Damsté

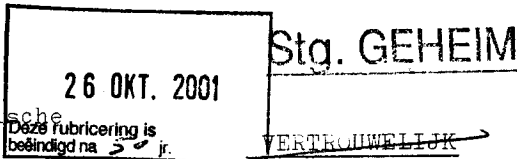
VERTROUWELIJK

B.V.D.

No. : 520.472

Betr.: Niet extremistische  
groeperingen.

Bijl.: 1 (41 blz.)



In de maandoverzichten van de Dienst wordt regelmatig aandacht geschonken aan de Nederlandse Vredesbeweging. Voor deze communistische mantelorganisatie is de leus "vrede" slechts een middel in de strijd ter verwezenlijking van de communistische doeleinden.

Daarnaast bestaan hier te lande ook ettelijke groeperingen, die niet uit opportunistische overwegingen, doch op grond van godsdienstige of ethische motieven ijveren voor de vrede.

Ook op andere terreinen, bijv. dat van de vakbeweging, valt een soortgelijk onderscheid te maken in de drijfveren welke ten grondslag liggen aan de ontwikkelde activiteit; enerzijds primair steunverlening aan het communisme, anderzijds de bona-fide actie in het belang van de werknemer.

Niet-extremistische groeperingen worden in het maandoverzicht in beginsel niet behandeld. Hierop wordt een uitzondering gemaakt voor die gevallen waar een zekere samenhang van communistische activiteit met die van bona-fide groeperingen of ook wel van daartoe behorende personen bestaat. Van een bewuste samenwerking behoeft dan v.z.v. de beide laatst genoemde categorieën betreft nog niet altijd sprake te zijn.

Er bestaat een aantal groeperingen waarvan de politieke "ligging" niet aan iedere verbinding bekend is. Aangezien is gebleken dat er op dit terrein bij de verbindingen een zekere behoefte bestaat aan voorlichting, zijn van de meest daarvoor in aanmerking komende niet-extremistische organisaties beknopte overzichten samengesteld. Een maal per jaar zullen deze, voor zover nodig, worden bijgewerkt.

Een complete verzameling van deze overzichten wordt U hierbij als bijlage van dit schrijven aangeboden.

T.a.v. elke daarin opgenomen organisatie is aandacht gewijd aan doelstellingen en streven. Tevens is, voor zover bekend, de huidige bestuurssamenstelling opgegeven.

Nogmaals moge er op worden gewezen dat het hier betreft bona-fide organisaties, die over het algemeen openlijk voor hun streven

AAN: Alle Politieverbindingen.

~~VERTROUWELIJK~~

- uitkomen -

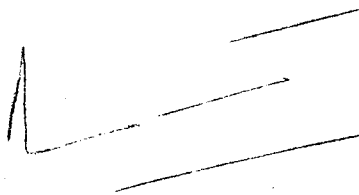
uitkomen en ook hun werkwijze niet verhullen. Zulks betekent echter niet dat aan deze groeperingen in het geheel geen aandacht behoeft te worden besteed. Met name kan het soms van nut zijn kennis te nemen van hun organen en eventuele andere publicaties en in voorkomende gevallen door hen georganiseerde openbare bijeenkomsten bij te wonen.

Dit kan van belang zijn met het oog op het meermalen waargenomen communistische streven om dergelijke groeperingen of daartoe behorende personen te betrekken bij eigen activiteiten.

Bij de samenstelling van deze opgave is uitgegaan van het criterium dat het gaat om niet-extremistische, Nederlandse of in Nederland werkzame organisaties, die niet uitsluitend van plaatselijk belang zijn en waaromtrent bij de verbindingen vragen kunnen rijzen.

Aanvulling Uwerzijds van de verstrekte gegevens zal op prijs worden gesteld. Dit geldt in het bijzonder wanneer aanwijzingen bestaan van contacten met extremistische groeperingen.

HET HOOFD VAN DE DIENST



Mr. J.S. Sinnighe Damsté

I n h o u d s o p g a v e

Algemene Nederlandse Vredes Actie (ANVA).

Vredesbeweging "De Derde Weg".

Kerk en Vrede.

Stichting Anti Atoombom Actie (AAA).

Doopsgezinde Vredesgroep.

Onafhankelijke Vredesliga.

Gemeenschap der Vrienden (Quakers).

Albert Schweitzer Comité.

Pleingroep.

De Vrije Gedachte

Internationale Vrouwen Organisatie  
voor Vrede en Vrijheid (IVOVV).

Onafhankelijk Verbond van  
Bedrijfsorganisaties (OVV).

Nederlands Syndicalistisch Vakverbond (NSV).

Algemene Nederlandse Vredesactie (ANVA).Voorgeschiedenis.

In oktober 1904 werd te Zwolle gesticht de Nederlandse sectie van de kort tevoren opgerichte Internationale Anti-Militairisten Vereniging (IAMV). Zij vond haar aanhangers voornamelijk onder de anarchisten.

Haar voornaamste leus was: geen man en geen cent voor het militairisme.

De IAMV (zoals ook de Nederlandse sectie meestal werd aangeduid) propageerde tegen de oorlog, voor de internationale massale dienstweigering en de algemene werkstaking.

Hoewel de geweldloosheid door de IAMV niet als beginsel was aanvaard, zocht zij haar kracht niet in het geweld.

De vereniging beschikte over een orgaan "De Wapens Neder" en heeft gedurende vele jaren een intensieve activiteit ontwikkeld.

In de tweede wereldoorlog werd de IAMV door de bezetter verboden.

Oprichting.

In maart 1946 kwamen de oud-leden van de Nederlandse IAMV-sectie weer bijeen om zich te beraden over een al dan niet heroprichten van de vereniging. Men kwam tot de conclusie dat de organisatie in doel en streven gefaald had en geen reden van bestaan meer had. Besloten werd de IAMV te liquideren en een nieuwe organisatie in het leven te roepen onder de naam Algemene Nederlandse Vredesactie (ANVA).

De oprichting hiervan vond plaats op 30 maart 1946. De nieuwe vereniging had aanvankelijk de vorm van een stichting die tot doelstelling had, allen te verenigen, die de oorlog veroordelen als een internationale misdaad en die erkennen, dat hieruit de plicht voortvloeit te streven naar een op gerechtigheid gerichte wereldvrede, waarin oorlog zal zijn uitgesloten.

De ANVA wilde haar doel bereiken met alle daartoe dienstige wettige middelen.

VERTROUWELIJK

- Huidige -

Huidige organisatie - Verhouding tot de WRI.**Sta. GEHEEM**

Aanvankelijk was alleen de "Radicaal-pacifistische Werkgroep" van de ANVA aangesloten bij de War Resisters International (WRI), (zie blz. 4,5) waarvan zij de Nederlandse sectie vormde. Deze werkgroep werd in 1952 opgeheven. De individuele ANVA-leden die tot de WRI wensten toe te treden, konden zulks doen door het ondertekenen van een verklaring waarin men verklaarde de WRI-doelstelling te aanvaarden.

Een in 1955 door de ANVA-voorzitter Mr. van Wijk gedaan voorstel om de ANVA als zodanig tot de WRI te doen toetreden werd door de leden verworpen, waarop hij de volgende oplossing aan de hand deed.

De oorspronkelijke stichting ANVA zou worden omgezet in een vereniging, die zou toetreden tot de WRI. De ANVA-leden, die zich daarmee niet konden verenigen, zouden kunnen volstaan met het nemen van een abonnement op het blad "Vredes-actie", uit te geven door een nieuw in het leven te roepen Stichting.

In 1957 werd de organisatievorm dienovereenkomstig gewijzigd. Thans bestaan derhalve naast elkaar de "Stichting Vredes Actie" die ten doel heeft het uitgeven van het orgaan Vredesactie en een Vereniging "Algemene Nederlandse Vredesactie (ANVA)". Deze organisatie vormt als zodanig de Nederlandse sectie van de WRI. De leden ervan zijn verplicht een verklaring te ondertekenen van de volgende inhoud:

"Oorlog is misdaad. Wie dit inziet neemt zich voor geen enkele oorlog te steunen en te streven naar een op gerechtigheid gerichte vrede, waarin oorlog en andere vormen van georganiseerd geweld zijn uitgesloten".

(Opm.: Zij die deze verklaring niet willen ondertekenen en derhalve geen ANVA-lid mogen worden, kunnen zich niettemin abonneren op het orgaan "Vredesactie").

De vereniging stelt zich ten doel hen te verenigen die de hiervoor genoemde onderschrijven en met gebruikmaking van alle doelmatige middelen die verenigbaar zijn met haar beginselen datgene te doen wat bijdraagt tot de verwezenlijking ervan.

De vereniging is de voortzetting van de Stichting ANVA, in zoverre het de verenigingswerkzaamheden dezer stichting betreft.

VERTROUWELIJK

- Activiteiten -

Sta. GEHEBAActiviteiten.

De ANVA draagt haar ideeën voornamelijk uit door middel van het blad "Vredesactie". De ondertitel: radicaal pacifistisch maandblad werd in 1952 toegevoegd teneinde te voorkomen dat dit blad zou worden aangezien voor een communistisch orgaan.

Zij verspreidt bij voorkomende gelegenheden pamfletten, belegt congressen en geeft voorlichting aan a.s. dienstweigeraars.

Ledental.

Het ledental bedroeg op 1 september 1959 204, de oplaag van Vredesactie 1600.

Bestuur.

|                    |                |           |
|--------------------|----------------|-----------|
| Mr. J.H. van Wijk  | Voorzitter,    | Bennekom  |
| A. Booy            | Penningmeester | Rotterdam |
| C. Hoek            | Secretaris     | IJmuiden  |
| Mej. C.W. Molenaar | Lid            | Brunssum  |

Redactie Vredesactie.

|               |           |
|---------------|-----------|
| Dr. W.J. Jong | Heemstede |
| J.M. Kuijsten | Den Haag  |

De dominerende figuur in het bestuur, en tevens in de vereniging is wel Mr. van Wijk. Vóór alles is hij fel anti-militairist. Hij ontplooit op dat terrein een grote activiteit, tot uiting komende in het houden van lezingen en voordrachten op dienstweigeraarscongressen, alsook op pacifistische en anti-militairistische bijeenkomsten. Zijn beroep van advocaat-procureur maakt het hem mogelijk op te treden als raadsman voor dienstweigeraars.

Mr. van Wijk was o.m. lid van het bestuur van de vereniging "Nederland-Indonesië". In die kwaliteit ondertekende hij mede een verklaring, waarin verontwaardiging werd uitgesproken over de uitwijzing van de Indonesische communisten Sunito en Go Gien Tjwan (februari 1953).

Heftig kantte hij zich ook tegen de uitzending van troepen naar Indonesië (1946) en tegen de Brits-Franse actie inzake het Suezkanaal (1956).

VERTROUWELIJK

- In -

In woord en geschrift deed Mr. van Wijk zich kennen als een tegenstander van "kolonialisme". In 1955 nam hij deel aan een te Margate gehouden wereldconferentie voor de "Bevrijding van het kolonialisme".

Van meer recente datum is een door Mr. van Wijk ontwikkelde en gestimuleerde hulpactie ten behoeve van in Tunesische kamper verblijvende Algerijnse vluchtelingen. In daarover door hem gehouden lezingen deed hij zich kennen als een heftig tegenstander van de Franse politiek t.o.v. Algerije.

Betrokkene noemt zichzelf een principieel socialist. Hij is lid van de Adviesraad van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP).

#### War Resisters International (WRI).

Ter gelegenheid van het in 1921 te Den Haag gehouden 3e Internationale Anti-Militairistische Congres werd op initiatief van Runham Brown, Kees Boeke en enkele anderen te Bilthoven de organisatie Paco (het Esperanto woord voor vrede) opgericht.

In 1923 werd de zetel verplaatst naar Engeland en de naam veranderd in War Resisters International (WRI).

Te Bilthoven werd de volgende beginselverklaring aangenomen: "Oorlog is een misdaad tegen de mensheid. Wij zijn daarom vastbesloten geen enkele oorlog te steunen en te streven naar het opheffen van de oorzaken die daartoe kunnen leiden".

De in 1957 te Londen gehouden negende drie-jaarlijkse WRI-conferentie interpreteerde deze beginselverklaring in deze zin, dat de organisatie is gekant tegen het gebruik van gewelddadige middelen om enig economisch, sociaal of politiek doel te bereiken.

De WRI stelt zich voorts ten doel: "het verlenen van steun aan individuele tegenstanders van de oorlog en groepen daarvan in de gehele wereld en hen te verenigen in een levende beweging, waarvan de geestelijke kracht een fundamentele bijdrage vormt bij het vestigen van een permanente vrede".

Het karakter van de WRI kan worden getypeerd als radicaal-pacifistisch.

Volgens haar aanhangers heeft de organisatie zich na de tweede wereldoorlog ontwikkeld tot een nieuwe anti-militairistische internationale, een wereldorganisatie van radicale pacifisten.

VERTROUWELIJK



Ten opzichte van de communistische Wereldvredeesraad staat de WRI onveranderlijk op het standpunt dat er voor organisatorische samenwerking daarmede geen basis bestaat.

Dit werd o.m. als volgt gemotiveerd: "De Wereldvredeesraad is de uitdrukking van het ene grote machtsblok, de Sowjet-Unie. Haar opvattingen dekken zich steeds met die van de toevallige Russische internationale politiek. Zij is niet en kan niet zijn: radicaal-pacifistisch. De Vredeesraad is een soort massaal diplomaat van de Sowjet-Unie en moet als zodanig worden behandeld en gewaardeerd: op afstand".

In 1957 werd te Londen nogmaals uitgesproken, dat er geen basis voor samenwerking bestaat, zolang de Wereldvredeesraad zich niet even duidelijk tegen "oostelijk" militarisme keert als de radicale pacifisten in het westen tegen "westelijk".

De WRI heeft secties en vertegenwoordigers in tientallen landen in alle werelddelen.

De beweging geeft een orgaan uit: "The War Resister" dat o.m. verschijnt in het Engels, Frans, Duits en Esperanto. Daarenboven verschijnen incidentele publicaties in andere talen.

Tot de taken die de WRI zich heeft gesteld behoort het opkomen voor de belangen der principiële dienstweigeraars. In verband hiermede trachtte zij in verschillende landen een wet op de dienstweigerering, zoals reeds sinds 1923 hier te lande geldend, te doen aannemen.

Stg. GEHEIM"De Derde Weg"

De vredesbeweging "De Derde Weg" trad in januari 1952 voor het eerst in de openbaarheid met de publicatie van een manifest, waarin haar doelstellingen en streven bekend werden gemaakt.

Daarin wordt gesteld dat in Nederland een groep mensen bestaat die hun onafhankelijkheid wensen te bewaren zowel t.o.v. het West- als het Oostblok; die daarom zowel het door Amerika beheerste Atlantische Pact als het door Rusland beheerste (toenmalige) Kominform afwijzen, en die "De Derde Weg" zien als de weg, die uit het doodlopende slop van deze tweeledige afhankelijkheid naar de vrede leidt.

En voorts dat "De Derde Weg" allen wil bijeenbrengen, die het vonnis van twee-deling, dat bezig is zich aan de wereld te voltrekken, niet willen aanvaarden op grond van hun overtuiging dat deze tweedeling niets anders dan een derde wereldoorlog ten gevolge kan hebben.

T.o.v. de kwestie van het "anti-militairisme" (radicaal pacifisme) werd door de ondertekenaars van het manifest gezegd, dat zij, zonder als groep terzake principieel stelling te nemen, ervan overtuigd zijn dat het problematische en demonische van het huidige totalitaire militaire geweld "ons allen blijvend behoort te verontrusten".

Onder de ondertekenaars van het manifest bevonden zich figuren uit de "Vlamgroep", de "Algemene Nederlandse Vredesactie (ANVA)", "Kerk en Vrede" en de "Socialistische Unie", en een aantal niet bij een partij of groepering aangesloten links-socialistische en marxistisch georiënteerde intellectuelen en kunstenaars.

Aangenomen kan worden dat het merendeel van de aanhangers van "De Derde Weg" ook thans nog in deze kringen wordt gevonden.

Activiteiten

"De Derde Weg" tracht haar doelstellingen te verwezenlijken door het uitgeven van een orgaan "De 3e Weg", het verspreiden van pamfletten en het houden van lezingen en openbare bijeenkomsten.

Teneinde een beter inzicht te verschaffen omtrent de instelling van deze vredesbeweging moge het volgende dienen.

In 1953 sprak "De Derde Weg" zich uit over de "heilloze gevolgen" van de Europese Defensie Gemeenschap (EDG) die, zoals werd

VERTROUWELIJK

- gesteld -

gesteld, de kans op een derde wereldoorlog zou vergroten.

Zowel bij haar activiteiten als uit in het orgaan De 3e Weg opgenomen beschouwingen bleek meermalen duidelijk van een zeer critische, dan wel misprijzende gezindheid jegens de Verenigde Staten van Amerika.

Niet alleen hierdoor maar feitelijk door haar totale activiteit verschaftte De Derde Weg meermalen, zij het waarschijnlijk ongewild, aanknopingspunten voor communistische agitatie en propaganda tegen Amerika.

Een enkele maal gingen in Derde Weg-kringen zelf kritische stemmen op tegen deze wijze van ageren.

Hiertegen werd echter o.m. weer aangevoerd dat men zich in hoofdzaak welbewust moet richten tegen het Westen "omdat de Westerse politiek in onze naam wordt bedreven, waarvoor wij verantwoordelijk zijn" en voorts dat "onze vredesbeweging niet kan instemmen met het anti-Russische en anti-communistische koor, omdat "De Derde Weg" vrede nastreeft met Rusland en het communisme en omdat het anti-communisme óók en in toenemende mate de ideologie van de preventieve oorlog is".

In februari 1955 verspreidde de - inmiddels tot een vereniging omgevormde - Derde Weg een manifest, waarin stelling werd genomen tegen de Duitse herbewapening. Deze werd betiteld als een "onvoorstelbaar groot gevaar" en als "het begin van een nieuwe Duitse agressie, aangezien zij de oude militaristische en fascistische machten in het zadel helpt".

Argumenten als deze kunnen de communisten niet anders dan welgevallig zijn. Het CPN-orgaan De Waarheid maakte hiervan dan ook af en toe een dankbaar gebruik.

Het Sowjet-Russische optreden in Hongarije in november 1956 werd ook door "De Derde Weg" ten scherpste veroordeeld. In samenwerking met andere groeperingen, zoals De Doopsgezinde Vredesgroep en de ANVA werd n.a.v. dit gebeuren een oproep gericht tot het Nederlandse volk.

Daarin werd evenwel ook het Engels-Franse optreden tegen Egypte afgekeurd, en gesteld dat in wezen dit op hetzelfde principe berustte nl.: gewelddadige machtsoplegging met minachting van het handvest der Verenigde Naties.

~~VERTROUWELIJK~~

- Als -

Als de oorzaak van e.e.a. werd in de oproep aangegeven: de militaire blokvorming en de bewapening. Nederland zou daarin de wereld een voorbeeld kunnen geven door uit het Atlantisch Pact te treden en de bewapening af te schaffen.

Het standpunt van "De Derde Weg" betreffende de NAVO kan als volgt worden samengevat. "De NAVO is geen middel tot internationale ontspanning, maar een middel tot verheving van de spanning.

De NAVO kan geen antwoord geven op de economisch-sociale uitdaging van het communisme. Ondanks, en juist door alle NAVO-inspanning, zal het communisme hoe langer hoe meer terrein winnen".

In 1957, vijf jaar na de verschijning van het oprichtingsmanifest van "De Derde Weg", gaf deze vredesbeweging nogmaals een beknopte opsomming van haar grondgedachten, t.w.:

1. Verwerping van het geweld als middel ter beslechting van geschillen.
2. Geen binding aan machtsblokken, hetgeen niet betekent neutralisme aangezien bij de huidige wereldconstellatie geen land zich afzijdig kan houden van de politieke ontwikkeling.
3. De noodzaak van een radicale maatschappelijke structuurverandering t.w. het doorvoeren van een volledige politieke, economische en sociale democratie.

Ter beëindiging van de "koude" oorlog en ter voorkoming van een "hete" oorlog propageert De Derde Weg overleg en pogingen tot het uiterste om met het communistische blok tot overeenstemming te komen.

Desondanks toonde De Derde Weg en zulks meer dan aanvankelijk het geval was, ook wel een open oog te hebben voor de ware aard van het communistische regime.

Meer in het bijzonder geldt dit voor haar voorzitter Dr.O.NOORDENBOS, die daarvan in verschillende door hem in het verenigingsorgaan geschreven artikelen deed blijken.

Zo schreef hij naar aanleiding van de in de DDR na een schijnproces uitgesproken veroordeling van de hoogleraar Wolfgang HARICH - hoofdredacteur van een officiëel Oostduits filosofisch tijdschrift - "Een regime, dat elke poging tot kritiek en zelfstandig denken straft met een geraffineerd, onmenselijk doodvonnis, heeft met werkelijke vrede niets te maken".

Ook uit andere beschouwingen van Dr.NOORDENBOS in het vereni-

~~VERTROUWELIJK~~

- gingsorgaan -

gingsorgaan blijkt duidelijk zijn kritische instelling jegens Moskou.

Gelet op zijn positie van voorzitter van De Derde Weg en lid van de redactieraad van het orgaan kan worden aangenomen dat hij daarin niet slechts zijn persoonlijke mening weergeeft, doch mede de door de meerderheid van het hoofdbestuur gehuldigde opvatting vertolkt.

Samengevat komt deze op het volgende neer.

Er is maar één oplossing om de voortdurende koude oorlog te beëindigen en de dreiging van een hete oorlog af te wenden nl.: door alles in het werk te stellen om met het communistische blok voortdurend voeling te houden en tot overleg te komen.

Het communistische regime van dwang, willekeur en onvrijheid wordt principieel verworpen.

De huidige Westerse politiek is steriel anti-communistisch, aangezien deze steeds alles heeft gezet op de kaart van de verdedigers van overleefde of corrupte regimens.

De Russische internationale politiek is echter van even onvruchtbare allure.

De Derde Weg is er nooit in geslaagd in brede kringen belangstelling voor haar streven te wekken.

Dientengevolge was ook de financiële toestand nimmer rooskleurig. Eind 1957 was de materiële positie zelfs zo slecht dat de verschijning van het orgaan en de positie van de vereniging bedreigd werden.

De oplaag van het orgaan bedraagt thans nog slechts 1500 exemplaren, in december 1958 nog 2000 en in het begin van dat jaar nog 2500, zodat wel van een aanzienlijke achteruitgang kan worden gesproken.

Deze ongunstige ontwikkeling zal vermoedelijk mede het gevolg zijn van het feit dat de PSP in hoofdzaak hetzelfde nastreeft als De Derde Weg en dat velen, die eertijds uitsluitend actief waren voor deze vredesbeweging, thans voornamelijk of mede hun tijd en energie aanwenden voor de PSP.

Dit geldt o.m. voor een groot gedeelte van de leden van het hoofdbestuur van De Derde Weg. Een ander deel is mede actief in het SDC, de Stichting AAA, en de ANVA.

Het Hoofdbestuur is als volgt samengesteld:

Dr.O.Noordenbos, voorzitter (tevens voorzitter van "De Vrije Gedachte"  
en lid Adviesraad van de PSP, voor welke partij hij zitting heeft in  
de Provinciale Staten van Noord-Holland.) Amsterdam

J.J.J.Riemens, secretaris (tevens lid Adviesraad PSP)  
Amsterdam

J.Sevensma, penningmeester, Amsterdam

Prof.N.A.Donkersloot (tevens lid Adviesraad PSP) Amsterdam

J.Engels, (tevens voorzitter van het Sociaal Democratisch Centrum  
(SDC) van de PvdA) Leiden

P.J.Meertens, (tevens hoofdbestuurslid SDC) Amsterdam

Ds.P.J.de Ridder, (tevens lid Adviesraad PSP) De Wilp

C.Houwaard, (tevens lid PSP) Rotterdam

Ds.Krijn Strijd, (tevens lid Adviesraad PSP) 's-Hertogenbosch

Mevr.I.v.d. Wal-Svenson, Hoogkerk

J.J.Wentink, (tevens secretaris H.B.Kerk en Vrede) Amsterdam

Dra.H.E.M.A.Franken-Liefrinck, (tevens secretaresse HB Doopsgezinde  
Vredesgroep) Zeist

J.Bartold (pseudoniem: Bart Haan) (tevens lid van het Landelijk  
Comité van de Federatie van Vrije Socialisten) Amsterdam

J.F.van Bronswijk Amsterdam

A.Hoekstra, Groningen

~~VERTROUWELIJK~~

"Kerk en Vrede"

Oprichting

De Geloofsgemeenschap van Christen anti-militairisten "Kerk en Vrede" werd in oktober 1924 opgericht door een aantal predikanten. Na in de oorlog door de bezetters te zijn verboden, vond op 1 januari 1946 de heroprichting plaats.

Beginselverklaring

De belangrijkste punten uit de tot september 1959 gegolden hebbende beginselverklaring zijn de volgende.

"De oorlogis zozeer in strijd met de Christelijke beginselen dat deze uit christelijk oogpunt volstrekt veroordeeld dient te worden.

De wil tot gemeenschap en gerechtigheid moet de drijfveer zijn tot vernieuwing der nationale en internationale samenleving.

Een op deze beginselen steunende gemeenschapspolitiek is in haar anti-kapitalistische, anti-imperialistische en anti-militairistische strekkingen een onmisbare voorwaarde voor een duurzame vrede."

Nieuwe beginselverklaring (zie bijlage)

De nieuwe beginselverklaring werd in de op 26/27 september 1959 te Amsterdam gehouden landelijke conferentie ingeleid door de voorzitter Prof.dr. J.de Graaf.

Deze wees er op dat het niet ging om een koersverandering van "Kerk en Vrede", doch om een nieuwe formulering van het beginsel en dat onaangetast zijn gebleven het Christelijk en het radicaal-pacifistische (=anti-militairistische) karakter van de organisatie.

Doel

"Kerk en Vrede" stelt zich ten doel haar overtuiging in brede kring ingang te doen vinden o.m. door:

- a) het tegengaan van de psychologische oorlogvoering en het bevorderen van de toenadering tussen de volken,
- b) te streven naar verwezenlijking van een internationale rechtsorde, naar geïnternationaliseerde hulpverlening aan de noodgebieden en naar doorbreking en opheffing van door klassenstrijd, kolonialisme, rassenscheiding en blokvorming opgerichte barrières.

Activiteiten

"Kerk en Vrede" tracht haar doelstellingen te verwezenlijken o.m. door het houden van openbare bijeenkomsten, het uitgeven van het orgaan "Militia Christi" en het verspreiden van pamfletten.

Hoewel "Kerk en Vrede" niet de richtlijnen volgt van een bepaalde politieke partij noch daarvoor propaganda maakt, ziet de organisatie zich meermalen geconfronteerd met politieke problemen. Deze worden dan steeds benaderd vanuit haar Christelijk en radicaal-pacifistisch (anti-militairistisch) standpunt.

Welke onderwerpen de aandacht van "Kerk en Vrede" hadden en welke standpunten dienaangaande werden ingenomen, kan blijken uit het ondervolgende.

In een openbare bijeenkomst van "Kerk en Vrede" noemde één der sprekers het Atlantisch Pact een bedreiging voor de wereldvrede, aangezien nog nooit een echte vrede tot stand was gekomen door wapengeweld. Zijns inziens konden "kapitalisme en andere -ismen" geen vrede brengen; alleen Godsvrede in de harten van de mensen kon leiden naar een wereld van waarheid en gerechtigheid.

Deze spreker was, zoals vele van zijn geestverwanten, van mening geen rekening te kunnen houden met de gevolgen van het door de organisatie verdedigde standpunt, nl. een eventueel onder de voet lopen van het Westen door de Russen. Niet alleen zouden deze gevolgen vermoedelijk wel meevallen doch zo niet, dan zou men toch hebben gedaan wat men als Christen had moeten doen.

In dezelfde geest uitten zich meermalen andere sprekers. Te vermelden valt in dit verband de uitspraak van één hunner, luidende: "Als waarachtige Christenen moeten wij liever een Russische bezetting willen ondergaan, dan mee te doen aan de voorbereiding en uitvoering van oorlogsgruwelen."

In 1950 gaf "Kerk en Vrede" een oproep uit, waarin werd aangespoord in woord en daad de vermiliteïsering af te wijzen en waarin voorts werd gezegd: "Bogunstig noch het Amerikaanse noch het Russische militarisme".

Het standpunt van "Kerk en Vrede" aangaande de BB kan als volgt worden samengevat. Het doel van de BB is niet mensen te redden, maar de oorlog te winnen. De organisatie is een verlengstuk van het militaire apparaat en daaraan kunnen anti-militairisten en "Kerk en Vrede" principieel niet meewerken. De organisatie laat echter

VERTROUWELIJK

- haar -



haar leden geheel vrij om hieromtrent een andere opvatting te huldigen.

De bekende hoogleraar Professor J. de Graaf (voorzitter van "Kerk en Vrede" en tevens van de PSP) besprak in een zijner voordrachten de BB in verband met het Atlantisch Pact. Dit verdrag betitelde hij als een organisatie die zich ten doel stelt om een oorlog te ontketenen en die erop is ingesteld om andere landen en volken aan te vallen. Zijn conclusie was dat een Christen zomin aan het Atlantisch Pact als aan de BB zijn steun kan geven, aangezien de BB eveneens een organisatie is die betrekking heeft op oorlogshandelingen.

"Kerk en Vrede" beweegt zich voorts op het terrein van steunverlening aan principiële dienstweigeraars. In samenwerking met de "Doopsgezinde Vredesgroep" werd daartoe in 1948 het Centraal Steunfonds opgericht. Het bestuur hiervan bestaat uit één vertegenwoordiger van beide organisaties en twee van het Algemeen Steunfonds (ook genoemd Steunfonds voor slachtoffers van principieel en daadwerkelijk anti-militairisme, dat haar fundament vindt in de humanistische en socialistische groeperingen).

Daarenboven licht "Kerk en Vrede" a.s. dienstweigeraars voor omtrent de mogelijkheden, hun geboden door de Dienstweigeringswet en helpt de organisatie bij het indienen van verzoekschriften e.d.

Aangenomen mag worden dat "Kerk en Vrede" niet rechtstreeks aanzet tot dienstweigering, aangezien zij ervan uitgaat dat dienstweigering een persoonlijke gewetenszaak is en dat het besluit daartoe bij iemand zelf moet opkomen.

Een enkel geval is bekend waarin aan toekomstige dienstweigeraars werd duidelijk gemaakt hoe zij dienden te handelen in geval van oproeping in militaire dienst. Daartoe werd een schijncommissie gevormd, die een aantal aspirant-dienstweigeraars ondervroeg op de wijze zoals dit geschiedt door de officiële commissies. Daarbij werd hun tevens duidelijk gemaakt hoe zij wel en niet de hun gestelde vragen moesten beantwoorden.

#### De houding van "Kerk en Vrede" jegens het communisme

Het ligt voor de hand dat de communisten, wier streven er steeds op gericht is andersdenkenden direct of indirect te betrekken bij eigen "vredesacties", ook het oog hebben laten vallen op "Kerk en Vrede".

Zo pleitte Ds.W.S.H.van Dalen, lid van het algemeen bestuur van de Nederlandse Vredes Raad en tevens lid van "Kerk en Vrede", in 1956 in "Militia Christi", het orgaan van "Kerk en Vrede", voor een gezamenlijk optreden en handelen van beide organisaties in de actieve strijd tegen de oorlog op het politieke, nationale en internationale plan.

In het hierop door Prof.de Graaf gegeven antwoord gaf deze blijk van een zeer critische instelling tegenover de communistische Vredesraad. Voorop stellende dat "Kerk en Vrede" om der wille van de vrede verplicht is het gesprek te voeren met ieder, die daardoor wordt bewogen, wees hij vervolgens op de eenzijdige voorlichting van de zijde van de Wereldvredesraad.

Hij wees er tevens erop, dat de communisten volgens hun eigen verklaring geen pacifisten zijn. Voorts voerde hij o.m. nog aan dat de Wereldvredesraad nooit had geprotesteerd tegen de bewapening van de Sowjet-Unie en de Volksdemocratieën, tegen de rechteloosheid van de gewetensbezwaarden tegen de krijgsdienst in Rusland en tegen de enorme militaire parades met bijbehorende snorkende redevoeringen in Moskou.

Hoe men in de kringen van "Kerk en Vrede" staat t.o.v. de communistische vredesbeweging, blijkt ook nog uit het volgende.

H.J. Lankhorst (lid Hoofdbestuur "Kerk en Vrede", tevens 2e Kamerlid voor de PSP) zei in een openbare vergadering n.a.v. de vredestrades in "De Waarheid" dat men moest oppassen voor de vredesbeweging van die kant. Hij noemde deze onwaarachtig.

Bij een andere gelegenheid zei de bekende predikant Krijn Strijd de communisten het recht te ontzeggen zich vredesapostelen te noemen, aangezien ook in Rusland allen zonder uitzondering in militaire dienst moeten en bovendien door de communisten met het woord vrede wordt gezwendeld.

Gelet op deze zeer critische instelling van de leidende figuren van "Kerk en Vrede", die op grond van hun christelijke beginselen de vrede nastreven als doel en niet -zoals de communisten- als middel voor eigen politieke doeleinden, behoeft het geen verwondering te wekken dat laatstgenoemden bij hun toenaderingspogingen tot "Kerk en Vrede" vrijwel geen succes hebben gehad, al heeft sporadisch een gesprek plaats gehad. "Kerk en Vrede" heeft echter de NVR duidelijk gemaakt dat men zich nooit voor een bepaald politiek karretje zal laten spannen.

~~VERTROUWELIJK~~

-Internationaal-

Internationaal verband

"Kerk en Vrede" vormt de Nederlandse afdeling van de "International Fellowship of Reconciliation (I.F.O.R.)", die de daarbij aangesloten nationale "Fellowships of Reconciliation (F.O.R.)" overkoepelt.

Deze organisatie, die haar hoofdkwartier heeft te Londen, wijst op grondslag van het Evangelie oorlog en militarisme af.

Hoofdbestuur

|                 |                                 |            |
|-----------------|---------------------------------|------------|
| Voorzitter,     | Prof.Dr. J.de Graaf             | De Bilt    |
| Secretaris,     | J.J. Wentink                    | Amsterdam  |
| Penningmeester, | D.H. Meijnen                    | Den Haag   |
| Leden :         | Dr. J.J. Buskes                 | Amsterdam  |
|                 | Mevr.M.C.W.Cohen Stuart-Franken | Bennekom   |
|                 | Dr. G.Hartdorff                 | Amsterdam  |
|                 | Mr. A.A. Heering                | Den Haag   |
|                 | Ds. M. Hinlopen                 | Amstelveen |
|                 | Ds. C.P. Hoeksema               | Heemstede  |
|                 | H.J. Lankhorst                  | Amsterdam  |
|                 | Ds. J.A.v. Nieuwenhuijzen       | Hilversum  |
|                 | Dr. Kr.Strijd                   | Den Bosch  |

Het orgaan Militia Christi verschijnt 2 x 's-maands en staat onder redactie van het hoofdbestuur. Eindredacteur is Dr.J.J. Buskes.

VERTROUWELIJK

- nieuwe -

Nieuwe Beginselverklaring van het Hoofdbestuur "Kerk en Vrede"

Kerk en Vrede, aangesloten bij de International Fellowship of Reconciliation is een christelijke gemeenschap van gebed en getuigenis, studie en actie voor de vrede.

Kerk en Vrede spreekt als haar overtuiging uit:

1. dat de ontfermende en verzoenende liefde Gods, in Jezus Christus geopenbaard, de enige hoop voor de wereld en de vaste grond van onze menselijke verantwoordelijkheid is op alle terreinen van het leven,
2. dat de oorlog met deze liefde en verantwoordelijkheid zozeer in strijd is, dat hij in woord en daad afgewezen moet worden,
3. dat geen enkele rechtvaardiging van oorlog en bewapening steun vindt in het Evangelie en dat de onder christenen nog gangbare rechtvaardiging van oorlog en bewapening in de weg staan aan de vervulling van de dienst der verzoening, waartoe kerken en christenen gercepen zijn,
4. dat in persoonlijke, sociale, economische en politieke verhoudingen de strijd voor gerechtigheid, vrijheid en menselijkheid slechts gevoerd mag en kan worden met middelen, die daarmee overeenstemmen.

Kerk en Vrede stelt zich ten doel:

1. Kerk en volk van deze overtuiging te doordringen,
2. op te komen voor al wat uit deze overtuiging voortvloeit, in het bijzonder door:
  - a. met gebed, studie en opbouwende critiek de verbeeldingskracht en volharding der staatslieden op de moeilijke weg naar ontspanning en ontwapening te steunen,
  - b. de psychologische oorlogvoering tegen te gaan en de toenadering tussen de volken te bevorderen, ook en juist bij spanningen tussen de staten,
  - c. te streven naar verwezenlijking van een internationale rechtsorde, naar geïnternationaliseerde hulpverlening aan de noodgebieden in de wereld en naar doorbreking en

VERTROUWELIJK  
-opheffing-

- opheffing van door klassenstrijd, kolonialisme, rassenscheiding en blokvorming opgerichte barrières,
- d. studie te maken van en ons volk vertrouwd te maken met de gedachten en de praktijk van bovengewelddadige strijdwijzen en geestelijke weerbaarheid in de strijd tegen onderdrukking,
  - e. te ijveren voor afschaffing van militaire dienstdwang,
  - f. te pleiten voor erkenning van gewetensbezwaren tegen militaire dienst, zolang deze niet is afgeschaft en voor zinvolle vormen van alternatieve dienst.

~~VERTROUWELIJK~~

Stichting Anti-Atoombom-Actie (AAA).

Sta. GEHEIM

Inleiding.

Tot de problemen die de laatste jaren in steeds stijgende mate in brede kring de aandacht trekken, behoort ongetwijfeld het probleem van de kernwapens.

Hieraan ligt ten grondslag een groeiende ongerustheid over de gevolgen van de proefexplosies - niet alleen voor de huidige mensheid doch ook voor de komende generatie - en mede de vrees voor een mogelijke atoom-oorlog.

Het vraagstuk, dat als zodanig ten nauwste samenhangt met politieke verwickelingen en -machtsverhoudingen, wordt van communistische zijde meermalen aangegrepen als middel tot politieke agitatie.

Oprichting.

Na de boodschap van Albert Schweitzer (zie Het Albert Schweitzer Comité) werden in vele landen zgn. AAA-comité's opgericht die daarmee adhaesie wilden betuigen. Zo ook in Nederland, waar Haarlem de primeur had.

Op initiatief van de ULO-onderwijzer G.A.de Bock en enige andere politiek onverdachte personen uit Haarlem werd daar begin 1957 het Anti-Atoombom-Actiecomité (AAA) opgericht. Toen ook in andere plaatsen comité's waren opgericht, werd het geheel in 1958 georganiseerd als stichting.

De AAA trad voor het eerst in de openbaarheid op 29 april 1957 toen zij een persconferentie hield.

Doel.

De initiatiefnemers stelden zich op het standpunt dat de AAA slechts kans van slagen zou hebben, als zij voor iedereen aanvaardbaar zou zijn en blijven.

Hiervan uitgaande werden aanvankelijk alle personen, die als politicus van welke partij ook, of als geestelijke van enige religieuze richting op de voorgrond waren getreden, als medewerker uitgesloten.

Later werd deze bepaling in zoverre gewijzigd, dat deze

VERTROUWELIJK

- categorieën -

categorieën slechts werden uitgesloten van het bekleden van leidende functies.

De bedoeling van e.e.a. was het zeker stellen van de strikt neutrale basis van de actie, m.a.w. te beletten dat deze in een bepaalde politieke of religieuze richting zou worden gedreven.

Volgens de eerste door de AAA uitgegeven oproep stelde men zich voorlopig slechts één doel, n.l. "het beëindigen van alle proefexplosies, het verbieden van verdere productie van kernwapens en het vernietigen van alle reeds vervaardigde".

Daartoe, zo werd verder gezegd, wilde men allen verenigen, ongeacht verschil in godsdienst, politieke overtuiging, nationaliteit of ras, en wel op de elementaire grondslag van hun mens-zijn.

In een latere circulaire werd e.e.a. nog eens onderstreept door te stellen dat de AAA geen communistische mantelorganisatie was en dat ook nooit zal worden.

Naar verluidt is de doelstelling omstreeks medio 1959 verruimd en streeft de Stichting AAA thans naar:

- a. een wederzijdse stopzetting van de proefexplosies en van de productie van kernwapens
- b. een verbod tot gebruik hiervan
- c. controle op de sub a genoemde stopzetting
- d. controle op bewapening in het algemeen.

#### Activiteiten.

De Stichting "Anti-Atoombom-actie" (tot deze organisatievorm werd in april 1958 overgegaan) tracht haar doelstellingen te verwezenlijken door het verspreiden van een voorlichtingsblad, het houden van bijeenkomsten en openbare vergaderingen.

#### Afdelingen.

Afdelingen bestaan thans o.m. te Haarlem, Amsterdam, Bilthoven, Leiden, Amersfoort, Eindhoven en Leeuwarden.

Getracht wordt in andere plaatsen eveneens afdelingen op te richten.

#### Bestuur.

Het Stichtingsbestuur bestaat thans uit:

~~VERTROUWELIJK~~

- G.A.de Bock -

|   |         |     |
|---|---------|-----|
| G.A.de Bock, voorzitter - wnd. secretaris | Haarlem |     |
| W.A.A.Geldof, penningmeester              |         | " " |
| Hevr.N.de Bock-Verdel )                   |         | " " |
| N.H.Uytenbogaart ) leden                  |         | " " |

Landelijk aanbevelingscomité.

|                              |               |
|------------------------------|---------------|
| Mej.Dr.W.A.Bruining          | 's-Gravenhage |
| Prof.Dr.F.J.J.Buytendijk     | Amsterdam     |
| Dr.F.Clusing                 | Eindhoven     |
| Hevr.H.Cohen Stuart-Franken  | Bennekom      |
| Igr.Mr.A.Diepenbroek         | Heemstede     |
| Dr.C.J.Dippel                | Eindhoven     |
| Prof.Dr.A.de Proe            | Amsterdam     |
| Ds.J.Fijn van Draat          | Amsterdam     |
| Prof.Dr.H.J.Groenewold       | Groningen     |
| Ds.J.B.Ph.Hugenholtz         | Leist         |
| Pater S.Jelsma M.S.C.        | 's-Gravenhage |
| Prof.Dr.B.R.A.Nijboer        | Utrecht       |
| Dr.H.E.Oppenheimer           | Leiden        |
| Prof.Dr.L.Pompe              | Utrecht       |
| Prof.Dr.E.Smelik             | Amsterdam     |
| Rabbin J.Boetendorp          | Amsterdam     |
| Prof.Dr.H.A.Folhoek          | Genève        |
| Hevr.Mary Viruly-Dresselhuys | Amsterdam     |
| Dr.Victor van Vriesland      | Amsterdam     |
| Prof.Dr.H.de Waard           | Groningen     |
| Dr.P.J.Waardenburg           | Arnhem        |
| Prof.Dr.S.A.Mouthuyzen       | Amsterdam     |

Belangstelling van communistische zijde.

Bekend is dat de communisten in het algemeen en de (communistiche) Nederlandse Vredesraad in het bijzonder, politieke belangstelling hebben voor door anderen ontplooid vredesactiviteiten.

Deze belangstelling kan o.m. voortvloeien uit een zekere beduchtheid dat NVR-activiteiten van gelijke strekking zullen worden overstemd door acties als b.v. die van de AAA, waardoor de Vredesraad het initiatief zou kunnen verliezen.

~~VERTROUWELIJK~~



Het staat wel vast dat zulks t.o.v. de acties van de Stichting AAA eveneens het geval is en dat de Vredesraad erop uit is in de bestaande afdelingen te infiltreren, teneinde daarin invloed te verkrijgen, alsmede te komen tot de oprichting van plaatselijke AAA-afdelingen onder NVB-contrôle.

De Stichting is zich hiervan echter bewust, zoals is gebleken uit een mededeling in het voorlichtingsorgaan. Daarin stond nl. te lezen dat het enige malen was voorgekomen dat een afdeling niet tot stand was gekomen, omdat men de initiatiefnemers teveel had gezocht in één bepaalde groep met een bepaalde overtuiging en voorts dat het werk was gestaakt omdat het initiatief kwam van communistische zijde.

Den succesje wisten de communisten echter te boeken ter gelegenheid van een door de Vrouwenwerkgroep van de AAA opgezette actie op Dinsdagsdag (16 september) 1958.

Deze, in juli tevoren opgerichte groep had nl. het voornemen opgevat op die dag aan het publiek speldjes met anti-atombomleuzen te verkopen en brochures van de Stichting te verkopen.

De actie als zodanig had zeer weinig succes, doch wel bleek dat de communistische vrouwenorganisatie NVB er in zekere mate in was geslaagd deze actie aan zich te trekken.

Zo werd geconstateerd dat meer dan honderd leden van die organisatie per autobus uit Amsterdam en Rotterdam waren gekomen om de in verband met de actie op die dag vastgestelde vergadering bij te wonen. In de vergadering zelf werd o.m. het woord gevoerd door enige NVB-bestuursleden.

Over het algemeen kan echter worden gezegd dat het communistische streven weinig resultaat heeft opgeleverd.

#### "Europese Federatie tegen Kernbewapening".

Zoals uit de naam reeds blijkt, betreft het hier een in federaatief verband samengaan van West-Europese AAA-organisaties.

Tot de oprichting van de - niet communistische - Europese Federatie werd besloten op een van 16 t/m 18 januari 1959 achtereenvolgens te Londen en in Frankfurt gehouden congres.

Het initiatief hiertoe was uitgegaan van het Duitse "Komitee tegen Atomrüstung" en de Engelse organisatie "Campaign for Nuclear Disarmament".

~~VERBODEN TOEGANG~~

Tot de initiatiefnemers behoorden o.m. de filosoof Lord Bertrand Russell, de componist Benjamin Britten, L.J.Collins, deken van de Anglicaanse St.Paul's Kathedraal te Londen en de Zwitserse theoloog Karl Barth.

Tot de Federatie, die haar zetel heeft zowel in Londen als in München, is inmiddels een twaalfstal organisaties uit West-Europese landen toegestreden, waaronder de Stichting AAA.

Het bestuur bestaat uit de Duitse schrijver Hans Werner Richter, de reeds genoemde Anglicaanse geestelijke L.J.Collins en G.A. de Bock.

#### Activiteiten.

In mei/juni 1959 richtte de Federatie aanbevelingsbrieven tot de regeringen van Engeland, de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten.

Daarin werd o.m. gesteld dat een uitdrukkelijke en bindende verklaring van iedere atoommogendheid om niet als eerste wederom met proefexplosies te beginnen, bevorderlijk zou zijn voor een consolidatie van de de-facto toestand (waarin geen proefnemingen worden gedaan).

Op het programma staat een "Rode Kruis" actie, die zal worden ingezet met een internationale persconferentie te Brussel en worden besloten met een wetenschappelijke conferentie in Den Haag, omstreeks maart 1960.

Naar verluidt zal het doel van genoemde actie zijn: het mobiliseren van de openbare mening in Europa teneinde de Zwitserse Regering ertoe te bewegen de ondertekenaars van de Rode Kruis Conventie bijeen te roepen.

Ter conferentie zou dan moeten worden beraadslaagd over de vraag of ook de kernwapens onder het bereik van genoemde conventie kunnen worden gebracht, teneinde dit vraagstuk uit de politieke sfeer over te brengen naar de internationaal-rechtelijke.

Stg. GEHEIM

Doopsgezinde Vredesgroep

De "Doopsgezinde Vredesgroep" werd einde 1946 opgericht door enige personen, behorende tot de Doopsgezinde Broederschap in Nederland.

Haar doel werd omschreven als : te trachten een getuigenis te geven van een vredesgezindheid en zuiver geestelijke weerbaarheid, die het kwade wil overwinnen door het goede. Als middelen ter bereiking van dit doel worden gesteld:

1. Het streven van de leden naar een persoonlijke levensovertuiging (erkenning van het liefdesgebod van Christus, ook jegens vijanden, tot de Bijbelse weerloosheid toe).
2. Het versterken van deze gezindheid in de Doopsgezinde gemeenten.
3. Het verlenen van geestelijke en materiële bijstand aan hen, die ten gevolge van hun Christelijke vredesgetuigenis in moeilijkheden verkeren (met name aan dienstweigeraars).

(De Doopsgezinde Vredesgroep vat bepaalde uitspraken in de Bijbel in dier voege op dat alle geweld reeds bij voorbaat verboden is. Hieraan ontleent de groep de z.g. weerloosheidsgedachte).

De Doopsgezinde Vredesgroep onderhoudt contact met Nederlandse en buitenlandse christelijk georiënteerde vredesgroepen o.a. in Nederland met "Erek en Vrede" en de quakers en in het buitenland met de Doopsgezinde broederschappen in de Verenigde Staten, Duitsland, Zwitserland en Luxemburg.

Met de communistische Nederlandse Vredesraad wordt geen enkel contact onderhouden.

Voor bijeenkomsten beschikt de Doopsgezinde Vredesgroep over het Internationaal Doopsgezinde Conferentiecentrum van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, "Heerewegen", te Zeist. Hier is het kantoor en de boekerij van de Doopsgezinde Vredesgroep gevestigd.

- Door de Doopsgezinde Vredesgroep werden in het leven geroepen:
- a. Het "Vredesbureau", ter bestudering van het anti-militairisme en voor het verlenen van hulp en bijstand aan dienstweigeraars.
  - b. Het "Vredescentrum" (eveneens gevestigd op "Heerewegen"), dat o.m. belast is met de behandeling van de op het Doopsgezinde vredeswerk betrekking hebbende correspondentie en de organisatie van vredesconferenties.

~~VERTROUWELIJK~~

Er bestaat voorts een "Jongerenwerkgroep".

Het bestuur van de "Doopsgezinde Vredesgroep" was in 1958 als volgt samengesteld:

|                           |            |
|---------------------------|------------|
| Ds.C.F.Hoekema            | Heemstede  |
| Ds.F.v.d.Wissel           | Leeuwarden |
| H.E.M.A.Franken-Liefcrink | Zeist      |
| G.Jensma                  | Leeuwarden |
| Ds.E.van Straten          | Arnhem     |

Het bestuur van het "Vredesbureau" bestond dat jaar uit:

|                           |          |
|---------------------------|----------|
| Ds.C.F.Brüsewitz          | Utrecht  |
| Ds.H.van Bilderbeek       | Bolsward |
| Ds.E.van Straten          | Arnhem   |
| H.E.M.A.Franken-Liefcrink | Zeist    |
| C.Inja (secretaris)       | Baarn    |

Vergeleken bij 1957 liep in 1958 het aantal gevallen, waarin het Vredesbureau inlichtingen verstrekke in dienstweigeringszaken terug van 203 tot 171. Het aantal door het bureau ingeschreven gewetensbezwaarden daalde die jaren van 131 tot 113.

Ook de conferenties in "Heerewegen" trokken in dat jaar minder belangstellenden dan voorheen, zodat er zelfs enige (o.a. met "Kerk en Vrede") moesten worden afgelast.

Het ledental van de groep bleef echter ongeveer gelijk (n.l.  $\pm$  600). De financiële toestand werd bevredigend geacht.

Van de Doopsgezinde predikanten in Nederland is thans ongeveer de helft lid van de Vredesgroep.

Onafhankelijke Vredesliga.

Deze werd in de winter van 1957/'58 opgericht door Ds. P. J. de Ridder, thans Ned. Hervormd predikant te de Wilp (Groningen), een overtuigd pacifist en anti-militairist.

Ds. de Ridder is lid van het hoofdbestuur van de Vredesbeweging De Derde Weg en van de Adviesraad van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP).

Met de oprichting van deze Vredesliga beoogde hij niet het aantal reeds bestaande organisaties te vermeerderen, doch veeleer het opbouwen van een propaganda-apparaat dat ten goede zou komen aan de gehele onafhankelijke vredesbeweging, t.w. AhVA, Derde Weg, Doopsgezinde Vredesgroep en Kerk en Vrede, voor zover actief in de drie noordelijke provincies.

De naam Onafhankelijke Vredesliga bedoelt eensdeels aan te tonen de onafhankelijkheid van de beide grote machtsblokken, anderdeels dat men een bundeling wil zijn van vredeskrachten (met uitzondering evenwel van de Nederlandse Vredesraad).

Ds. de Ridder staat op het standpunt dat een moderne oorlog leidt naar algehele vernietiging en dat een sterk vesten niet de Vrede dient.

Door een nieuwe geestelijke weerbaarheid dient stelling te worden genomen tegen hen, die heil verwachten van bewapening en geweld.

Zijn standpunt t.o.v. de huidige wereldsituatie en de daartegenover aan te nemen houding heeft Ds. de Ridder in openbare bijeenkomsten van de Vredesliga meermalen uitvoerig toegelicht.

Hij kwam daarbij tot de volgende conclusies:

1. Elke toekomstige oorlog wordt een atoomoorlog in zijn meest gruwelijke vorm.
2. Dóórgaande atoomexplosies vormen een zó groot gevaar voor de mensheid dat zij onmiddellijk gestaakt moeten worden.
3. Oost en West verkeren in een angstpsychose die hen er toe drijft hun bewapening steeds verder op te voeren.
4. Geen enkele bewapening, zelfs geen atoombewapening, zal de volkeren ervan afschrikken een oorlog te voeren. Veeleer zal op een moment van grote spanningen een der partijen, uit angst voor de wederpartij, een oorlog riskeren.

VERTROUWELIJK

5. De kern waarom het gaat is, het doorbreken van deze angst en het zoeken van een uitweg uit deze impasse.

De oplossing om uit die impasse te geraken is volgens Ds.de Ridder: de strijd tegen het moderne militarisme, te voeren door mensen van alle godsdienstige en politieke groeperingen.

Daarbij zullen zij moeten oproepen tot weigering van dienst aan dit "waanzinnig militarisme" en geen enkel verantwoord middel moeten schuwen.

Volgens de opvatting van Ds. de Ridder is alles beter dan een totale oorlog, "zelfs een totale ontwapening die de vijand aanvaankelijk zal uitnodigen ons te overmeesteren".

De superieure Westelijke beschaving zal echter tenslotte op zijn beurt deze vijand overwinnen.

Voor zover tot dusver bekend bestaan in Friesland afdelingen van de Onafhankelijke Vredesliga in de plaatsen Gorredijk, Heerenveen, Sneek, Drachten, Surhuisterveen, ressorterende onder een provinciaal bestuur.

In de provincies Groningen en Drenthe zijn nog geen afdelingen bekend.

Genootschap der Vrienden (Quakers).

Het Quaker-genootschap, ook genaamd Genootschap der Vrienden (Society of Friends), in 1652 gesticht door de Engelsman George Fox, heeft zich in de loop der tijden ontwikkeld tot een wereldorganisatie.

Het doel van dit christelijke genootschap is: het bevorderen van de internationale broederschap in religieuze zin en het uit godsdienstige overwegingen verlenen van hulp aan allen die in nood verkeren.

Op grond van zijn christelijke beginselen wijst het genootschap elke met wapens gevoerde oorlog, onverschillig voor welk doel, af, ook als verdediging tegen een aanval.

De Quakers huldigen het standpunt dat alle oorlogvoering, de "koude oorlog" inbegrepen, zelfs indien verordend door de Overheid, of gerechtvaardigd door juristen of theologen, in strijd is met God's wil.

Op grond van deze pacifistische overtuiging staan zij sympathiek tegenover hen, die op grond van gewetensbezwaren militaire dienst weigeren.

Ervan uitgaande dat de christelijke beginselen niet aan tijd gebonden zijn, wordt gesteld dat de christen zelfs onder de huidige politieke verhoudingen als praktische consequentie van zijn overtuiging heeft te aanvaarden: het weigeren van wapengebruik en het bevorderen van de vrede, door sociale en politieke activiteiten.

Het centrale punt van de ongeveer 100 leden tellende Nederlandse afdeling is het Quakercentrum, Vossiusstraat 20 te Amsterdam. Het genootschap geeft hier te lande het maandblad "De Vriendenkring" uit, dat voornamelijk artikelen bevat van godsdienstige strekking, doch waarin ook wel hulp wordt gevraagd voor sociale arbeid en voor dienstweigeraars.

Het genootschap als zodanig, en zulks geldt ook voor de Nederlandse Quakers, is niet een bepaalde politieke richting toegedaan. Op vredesgebied werkt men h.t.l. samen met Kerk en Vrede en de ANVA. Het genootschap maakt voorts deel uit van de Onafhankelijke Contactcommissie voor Vredeswerk (OCV) die beoogt de werkzaamheden van de diverse "vredeskrachten" te coördineren.

De Nederlandse Quakers hebben zich steeds onthouden van het

~~VERTROUWELIJK~~

- steunen -

~~Sta. GEHEIM~~ ~~VERTROUWELIJK~~

steunen van politiek getinte vredesacties. Zo verleende zij b.v. geen steun aan de actie tegen de Duitse herbewapening in 1955.

In 1958 bestond het bestuur van de Quakerorganisatie in Nederland uit: Engelbert Marinus Buter sr. voorzitter, Johanna Hofman secretaresse en Kemmert de Vries penningmeester, allen wonende te Amsterdam.

~~VERTROUWELIJK~~



Comité "Albert Schweitzer tegen Atoombomgevingen".

Als te Groningen gevestigde comité werd opgericht n.o.v. een in april 1957 voor radio Oslo door dr. Albert Schweitzer gehouden rede.

Deze reeds daarin op de aan proefnemingen met atoomwepens verbonden zeer grote gevaren, die niet alleen de huidige mensheid doch ook de komende generaties bedreigen en die ontstaan door het vrijkomen van radio-actieve elementen.

Schweitzer schreef het deswege noodzakelijk om elke vergroting van het reeds bestaande gevaar, dat uit verdere proefnemingen tot voortvloeiën, te verhinderen. De z.d. daartoe aangewezen weg is: de openbare mening dringend te beïnvloeden, dat onder de druk daarvan de betrokken mogendheden overeenkomen de proefnemingen te beëindigen.

De drijvende kracht van genoemd comité is de gepensioneerde lerares mej. J.M.E.S. de Kütte uit Groningen, een bekend pacifiste uit "De Derde Weg"- en "NVAW"-kring. Bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1952 stond zij candidaat voor de Socialistische Unie. Later kwam zij toe tot de TSP, die haar in 1958 candidaat stelde voor de gemeenteraad in Groningen. Zij is lid van de raad van Advies van de PSP.

Mej. de Kütte vervult in het "Albert Schweitzer-comité" de functie van secretarisse-penningmeesteresse. De overige comitéleden zijn: mej. A. Brouwer, dr. G.J. Geers, A. Hekstra, J. muzinga, mej. F.Ch. Drees, F.A. Roos, J. Roos-Kruiker (allen uit de stads Groningen), mej. S.E. Doyer (uit nottevalle, Friesland) en ds. J.S. Krol (uit Sappemeer).

Door het comité worden handtekeningen verzameld voor een verzoek aan de Verenigde Naties, hun uiterste krachten in te spannen om te komen tot een internationale regeling tot stopzetting van proefnemingen met atoomwapens.

Soortgelijke acties (dus steunende op de radio-groep van Albert Schweitzer) vonden in verschillende andere landen plaats.

Het Groningse comité was oorspronkelijk slecht opgezet voor de tijd van deze handtekeningen-actie en zou, nadat de lijsten in het voorjaar 1958 aan de V.N. waren aangeboden, ophouden te werken. Het bestaat echter nog steeds.

Ook internationaal schijnt de handtekeningenactie n.o.v. de

VERBODEN TOEGANG

oproep van Schweitzer door mej. Le Rütte geadministreerd te zijn geweest. Immers in september 1958 verzond zij, namens het Groningse comité, een beroep aan de Verenigde Naties waaraan ongeveer 54.000 handtekeningen waren toegevoegd, afkomstig uit België, Engeland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Japan, Nederland, de DDR, Tsjechoslowakije, Vietnam, W. Duitsland en Zwitserland. Mogelijk zijn deze internationale contacten tot stand gekomen via het esperantisme.

Namens het A.S.-comité begaf mej. Le Rütte zich in november 1958 naar Genève, teneinde er bij de vertegenwoordigers der drie aan de aldaar gehouden atoomconferentie deelnemende landen op aan te dringen de proeven met atoombommen te beëindigen.

In mei 1959 vertegenwoordigde zij het A.S.-comité op een anti-atoomwapenconferentie te Luik, waarheen zij reisde in gezelschap van een delegatie van de (comm.) NVR.

Hoewel de doelstellingen van het Albert Schweitzer-comité parallel lopen met die van de Anti-Atoombomactie is van een samenwerking van beide comité's niets gekomen. Mogelijk vindt dit zijn oorzaak in persoonlijke tegenstellingen; De Bock (AAA) wordt door mej. Le Rütte beschouwd als een soort dictator, die alles aan zich wil trekken.

De indruk bestaat, dat mej. Le Rütte, zonder zich dit bewust te zijn, hoe langer hoe meer voor de NVR wordt ingeschakeld,

Fleingroep.

De zgn. Fleingroep, die in 1954 ontstond, omvat een groep Katholieken, die stellen dat zij zich niet in de Kerk en hun eerlijke overtuiging willen opsluiten.

Op eigen initiatief streven zij naar contact met andersdenkende, oprechte mensen, teneinde gezamenlijk, over alle grenzen van kerk en levensovertuiging heen, in ontmoetingen van mens tot mens het gemeenschapsbesef te bevorderen.

De groep verwierf o.m. bekendheid door de pleinpreken van pater Jelsma (op het Flein te Den Haag). De groep bedoelt door haar naam-aanduiding mede de openheid naar alle kanten, de ruimte en de vrije toegang te suggereren.

De Fleingroep tracht haar doelstellingen te verwezenlijken zowel door het beleggen van gesprekavonden als door het uitgeven van een orgaan, genaamd Flein, onder toevoeging van het jaar, waarin het verschijnt. (Het heeft elf afleveringen per jaar).

Uit het vorenstaande blijkt wel dat de Fleingroep niet een specifieke vredesgroepering is; haar belangstelling reikt verder. Zo vroeg zij in 1958 de aandacht voor de kwestie Nieuw-Guinea en de verhouding Nederland-Indonesië.

In dat zelfde jaar stelde zij (in het juli-nummer van het orgaan Flein 1958) het probleem oorlog en vrede aan de orde en in het kader daarvan mede het vraagstuk van de atoomoorlog.

De hieraan gewijde beschouwingen werden samengevat in een zestal punten nl.:

1. Dit ogenblik van de zo droeve oorlogsgeschiedenis van de mensheid wordt gekenmerkt door het onverbloemde feit, dat de oorlog, in zijn roep om steeds machtiger en efficiënter wapens, zichzelf van alle macht en efficiëntie heeft beroofd en daarmee is verworden tot zinloos en volstrekt negatief bedrijf, waartoe geen enkele zakelijke, laat staan zedelijke beweegreden meer kan uitnodigen.
2. Is het gebruik van kernwapens in feite geen verdediging meer, maar mede-aanval op de mensheid, dan is niet alleen het aanwenden dezer wapens, maar ook het dreigen ermee onzinnig en ongeoorloofd.
3. Onze verantwoordelijkheid voor het westen, voor het oosten en voor heel de wereld, brengt met zich mede, dat met volharding en vin-

VERTROUWELIJK

- dingrijkheid -

- dingrijkheid, met kracht en souplesse, met doorzettingsvermogen en veerkracht, alle middelen worden aangewend ter verwezenlijking van een alzijdige ontwapening.
4. Aansluitend bij de opzet en het werk der Verenigde Naties dient, ter vervanging van gewelddadige "oplossing" van conflicten, een rechtsorde te worden geschapen.
  5. Opgenomen en beveiligd binnen deze wereldrechtsorde dienen een nieuwe grondwet en een nieuw program voor wereldeconomie te worden ontworpen.
  6. Een wereldcharter en een wereldfonds zijn nodig, om de wereldstrijd voor sociale gerechtigheid - en dus voor de vrede - tot een goed einde te brengen.

De prominente figuur in de Pleingroep is pater S.Jelsma m.s.c. Deze geestelijke heeft thans ook zitting in het Landelijk Aanbevelingscomité van de Stichting Anti-Atoombom Actie (AAA). Voor deze organisatie nam hij o.m. deel aan een in 1959 te München gehouden bijeenkomst van de Europese Federatie tegen Kernbewapening. Voorts voerde hij het woord tijdens een in mei 1959 te Luik gehouden conferentie, georganiseerd door het Belgische comité tot stopzetting van atoombomproeven. Zijn aanwezigheid in dit communistische milieu zal vermoedelijk dienen te worden gezien als een uitvloeisel van zijn werkzaamheden ten behoeve van de AAA.

Niet te verklaren valt voorshands dat hij zulks deed niet alleen namens de Pleingroep en het Albert Schweitzercomité, doch mede namens een aldaar aanwezige groep personen uit de kring van de Nederlandse Vredesraad.

Blijkens persberichten is ook te Zwolle een soortgelijke groep opgericht en zullen ook Plein-weekends worden georganiseerd te Heerlen, Amsterdam, Hilversum, de Zaanstreek en Maastricht.

Vrijdenkersvereniging "De Vrije Gedachte"

Oprichting

Deze vereniging werd ruim 100 jaar geleden (in 1856) opgericht onder de naam "De Dageraad" (Vereeniging tot bevordering van de Vrije Gedachte). De oprichters behoorden zonder uitzondering tot de bourgeoisie; pas na enige decennia begon ook het arbeidersselement zich te doen gelden. De vereniging bood plaats aan athëïsten, pantheïsten zowel als aan materialisten en in die tijd werd het doel in het kort omschreven als: het zoeken naar de waarheid, geleid aan de hand van natuur en rede.

Doel

In 1953 werd in de statuten, in verband met de aangevraagde en in 1954 ook verkregen Koninklijke goedkeuring, de volgende beginselverklaring opgenomen:

"De Dageraad stelt zich ten doel de bevordering van de vrije gedachte, tot verdieping en verbreding van 's mensen beseef op alle gebieden des levens. Zij plaatst zich daarbij op wetenschappelijke grondslag, daarbij steunend op het vrije onderzoek. Daarom verwerpt en bestrijdt zij ieder dogmatisme, beseffend dat er voor de rede geen absolute waarheden stand kunnen houden".

De vereniging is aangesloten bij de Wereldunie van Vrijdenkers en veranderde in 1957 haar naam van "De Dageraad" in "De Vrije Gedachte".

Zij geeft een wekelijks orgaan uit, "Bevrijdend Denken" genaamd (tot januari 1959 "De Vrijdenker" geheten). Dit blad bestond al een jaar (1855) voordat de vereniging zelf werd opgericht. Er is verder nog een (intern) Correspondentieblad, waarin de zakelijke aangelegenheden van de vereniging worden behandeld.

Met de strijd voor geestelijke vrijheid hangen naar het oordeel van de aanhangers van "De Vrije Gedachte" enige vraagstukken van materiële aard ten nauwste samen. Dit brengt mede, dat de vereniging, zonder voorkeur voor enige politieke richting of partij, haar steun geeft aan stromingen welke een rechtvaardige verdeling der productiemiddelen beögen, kortom: aan progressieve stromingen. Daar ieder

VERTROUWELIJK  
-dogma-

dogma, zowel kerkelijk als politiek, verworpen wordt, lijkt een gelijktijdig lidmaatschap van "De Vrije Gedachte" en de "CPN" niet verenigbaar. Toch zijn er wel communisten lid van de vereniging. Tegen hun lidmaatschap wordt geen bezwaar gemaakt, mits zij geen pogingen doen hun politieke denkbepelden bij andere leden ingang te doen vinden.

Hoewel de vereniging ijvert voor wereldvrede, distancieert zij zich nadrukkelijk van het meedoen aan vredesmanifestaties van welke groep dan ook, gezien het veelal politieke karakter daarvan.

De "Vrije Gedachte" is sinds 1956 wel door 2 harer leden vertegenwoordigd in de O.C.V.(Onafhankelijke Contactcommissie voor Vredeswerk), welke toetreding destijds in de vereniging nogal kritiek uitlokte, daar velen hierin een stap in de richting van partij-politiek meenden te zien.

Het bestuur was in 1958 samengesteld als volgt:

|                |                     |           |
|----------------|---------------------|-----------|
| Voorzitter     | O. Noordenbos       | Amsterdam |
| Secretaris     | C.v. Tricht         | Utrecht   |
| Penningmeester | H.J. v.d.Westeringh | Utrecht   |
| Administrateur | B. Kooker           | Amsterdam |

De vereniging telde bij haar eeuwfeest in 1956 2600 leden. De oplage van het weekblad "Bevrijdend Denken" loopt gestadig terug. Eind 1958 bedroeg deze ruim 2000 en waren er + 1500 abonné's.

Behalve door middel van haar weekblad treedt de vereniging weinig naar buiten, ook al doordat zij zich onthoudt van deelname aan manifestaties in het politieke vlak. Van voordrachten over wereld-beschouwelijke onderwerpen, zoals die vlak na de bevrijding vrij geregeld werden gehouden, hoort men niets meer.

Bij haar eeuwfeest in 1956 is "De Vrije Gedachte" uiteraard wel even in "het nieuws" geweest. Zij gaf bij die gelegenheid een gedenkboek uit waaraan ook werd medegewerkt door persoonlijkheden van buiten haar kring afkomstig.

Internationale Vrouwenorganisatie voor Vrede en Vrijheid (IVOVV).

De IVOVV is de Nederlandse sectie van de Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) gevestigd te Genève en in 1915 opgericht op een in Den Haag gehouden congres.

De WILPF heeft secties in ruim 20 landen in alle werelddelen; de laatst aangeslotene zijn die uit Abessinie en Ghana.

Met tussenpozen van verschillende jaren - in de 2de wereldoorlog lag het werk geheel stil - werden sedert de oprichting internationale congressen gehouden, waarin o.a. stelling werd genomen tegen rassenhaat en concentratiekampen. Na de oorlog werd het 14e congres te Stockholm gehouden (juli 1959) met als thema "De geweldloosheid".

De organisatie heeft 2 permanente gedelegeerden bij de Verenigde Naties en verscheidene leden hebben zitting in de UNESCO, de FAO, de WHO en in commissies van de Ecosoc (sociaal economische raad van de VN).

De Nederlandse sectie, de IVOVV dus, stelt zich o.m. ten doel: universele ontwapening, het propageren van geweldloosheid en het bevorderen van sociale, economische en politieke gelijkwaardigheid van alle volken, ongeacht ras, geloofsovertuiging of wereldbeschuiving.

Men streeft er naar om in elke provincie een afdeling op te richten. Voor zover bekend, is men alleen in de provincie Noord-Holland daarin geslaagd.

Voorzitster hiervan is mejuffrouw J.N. ten Have uit Amsterdam, uit Derde Weg- en PSP-kring. Zij was aanwezig op een van 10 t/m 12 juli 1959 te Brunate in Italië gehouden internationaal congres van Europese vrouwen, dat zich bezig hield met de verantwoordelijkheid van de vrouw in het atoomtijdperk.

Aan dit congres werd deelgenomen door vertegenwoordigsters van pacifistische en communistische vrouwenorganisaties uit West-europa en Joegoslavië (de Italiaanse regering had visa geweigerd aan vrouwen afkomstig van achter het IJzeren Gordijn).

De conferentie nam een verklaring aan, behelzende o.a. de wens tot stopzetting van atoombomproeven, welke verklaring in Genève werd overhandigd aan de daar vergaderende autoriteiten.

Al werkt de IVOVV bij haar vredesactie dan ook wel eens samen met communistische organisaties (ook in het Nederlandse initia-

~~VERTROUWELIJK~~

- tiefcomité -

tiefcomité voor een appèl aan de vrouwen van geheel Europa zaten behalve IVOVV, PSP- en Derde Begleden ook leden van de NVB), toch wijst niets er op dat zij als links gekenschetst zou moeten worden. (Door mej. ten Have wordt de IVOVV in een artikel in "Militia Christi" aangeduid als "wat liberaal getint").

Als leden van het hoofdbestuur Sectie Nederland zijn tot dusverre slechts bekend:

Mevr. E. van der Sluis-Fintelman te Amsterdam (voorz.) en

Mej. C.P. Bal te Overveen (gem. Bloemendaal).

Het bestuur van de afdeling Noord-Holland wordt gevormd door:

Mej. J.N. ten Have, Amsterdam

Mevr. J. Lovink-Neuteboom, Heiloo

Mevr. A. hademaker

Mevr. E. Stelleman-Söderquist, Zaandam.



Het Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties.

Eind maart 1948 splitste het grootste deel van de EVC-aanhang te Rotterdam zich van deze landelijke vakcentrale af en formeerde de Onafhankelijke Vak Beweging. Met handhaving van de initialen werd reeds spoedig daarna de naam Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties (OVB) aangenomen.

Aan deze scheuring in de EVC waren al verschillende, steeds heftiger wordende strubbelingen vooraf gegaan. In de loop van 1946 begon de CPN haar actie in de EVC om de leden daarvan rijp te maken voor de gedachte dat een samengaan met het NVV noodzakelijk was. Evenals dit later - en ook nu nog in de EVC-1958 - het geval was, stuitte dit streven op sterke weerstanden. Dit leidde soms tot on-organisatorisch ingrijpen van de partij in vakbondsangelegenheden. Gepoogd werd sommige bestuurders, die de éénwording met het NVV in de weg stonden, te elimineren en door andere, meer volgzaamere figuren te vervangen. Deze communistische ingrepen, die uiteraard vanuit Amsterdam geleid werden, riepen bij de Rotterdamse EVC-aanhang nog een andere tegenstand op, namelijk het zich verzetten tegen de hegemonie van de hoofdstad over de Maasstad.

Toen de CPN begin 1948 een eigenmachtige wijziging in de samenstelling van een EVC-afdelingsbestuur in Rotterdam had doorgevoerd, was de maat vol. Onder leiding van A. van den Berg en W. Smid scheidde het leeuwendeel der Rotterdamse leden zich van de EVC af en werd een zelfstandige vakorganisatie opgericht.

Lientengevolge is, vanzelfsprekend, de verhouding tussen OVB en EVC steeds bijzonder slecht geweest. Over en weer werden scherpe beschuldigingen en beledigingen geuit. Slechts ingeval van mogelijkheid van stakingsacties zocht de EVC soms naar steun van het OVB.

Inzonderheid op het stakingsfront bleek overigens het verschil tussen beide organisaties. Voor de EVC gold: indien mogelijk, dan staken; voor het OVB in het algemeen: alleen waar nodig staken. In dit opzicht betoonde de OVB-leiding - meer dan ooit de EVC - het voor een werkelijke vakorganisatie vereiste verantwoordelijkheidsgevoel te bezitten.

Hoewel inzake het uitgeven van het stakingsparool een zekere discipline wordt betracht, heeft het OVB - dat geen verantwoordelijkheid bij de totstandkoming van CAO's heeft - in de loop der ja-

VERTROUWELIJK

- ren -

ren enkele grote stakingsacties georganiseerd. Met name is dit het geval onder de haven- en bouwvakarbeiders. Toch bleek ook dan de verantwoordelijkheid tegenover de leden, door de uitbetaling van statutair vastgestelde stakingsuitkeringen uit de centrale weerstandskas.

De OVB-ers vormden overigens een zeer gemengd gezelschap voor wat betreft hun politieke instelling. Naast aanhangers van de oude SDAP, Vrije Socialisten, (Anarchisten) Revolutionnairen communisten, Vlamgroepleden en ook CPN-ers, konden velen van hen als links-georiënteerde politiek-daklozen worden gekwalificeerd. In het OVB-milieu (voornamelijk geleid door A. v.d. Berg) werden de scherpe (soms extremistische) kanten van hun politieke instelling bijgevijsd en zij tonen meer en meer gematigde opvattingen te huldigen. Veel OVB-ers sloten zich destijds bij de Socialistische Unie aan en zoeken thans toenadering tot de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP).

Deze politieke instelling is nauwelijks van enige invloed op het OVB als vakorganisatie. Met name de verhouding tussen CPN en EVC voor ogen houdende, heeft men er zich in het OVB sterk op toegelgd partij-politieke invloeden te weren. Van de bestuurders - en dan vooral de bezoldigden onder hen - wordt geëist zich althans in zoverre buiten de activiteit van politieke partijen te houden dat zij voor deze geen candidatuur in vertegenwoordigende organen aavaarden.

De gaandeweg zich ontwikkelende gematigde politieke instelling der leden en het door het bestuur in het algemeen betoonde verantwoordelijkheidsgevoel, leidden er toe dat op 20-4-1955 de reeds eerder gevraagde Koninklijke Goedkeuring aan het OVB werd verleend.

Het totale ledental van het OVB bedraagt momenteel ongeveer 4.500. Omstreeks 2/3 van dit ledental is te Rotterdam woonachtig. Kleinere afdelingen zijn o.m. gevestigd te Groningen, Utrecht, Arnhem en in Noord-Brabant en Limburg (mijnstreek).

De voornaamste bedrijfsbonden zijn die van de bouwvakarbeiders, havenarbeiders, vissers en mijnwerkers.

Het zeer regelmatig verschijnend veertiendaags orgaan is genaamd "Nieuwe Strijd" en staat onder redactie van A. van den Berg.

Het landelijk Uitvoerend Bestuur van het OVB is als volgt samengesteld:

~~VERTROUWELIJK~~

- voorzitter -

|  |               |           |
|--|---------------|-----------|
| Voorzitter                               | L. v. Os      | Rotterdam |
| Secretaris, penningmeester/<br>redacteur | A. v.d. Berg  | Rotterdam |
| Leden                                    | J. Koning     | Den Haag  |
|  | C. Oosterwijk | Rotterdam |
|  | G. de Valk    | Eindhoven |

Nederlands Syndicalistisch Vakverbond

Het in 1893 opgerichte Nationaal Arbeids Secretariaat (NAS), overkoepelend -doch weinig leidinggevend- orgaan van de Plaatselijke Arbeids Secretariaten (PAS) deed zich in de loop der jaren kennen als een organisatie waarin intern voortdurend strijd heerste.

De onenigheid tussen de sociaal-democratische figuren enerzijds en een mengeling van radicalen, syndicalisten en anarchisten ter andere zijde, leidde in 1905 tot een scheuring.

Na de oprichting van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen (NVV) waarin de uittredende sociaal democraten zich verenigden, bleven in het NAS slechts de bovengenoemde uiterst links georiënteerde leden over, waarbij zich later nog aanhangers van de communistische leer voegden.

Deze laatsten, meest actiever dan de overige NAS-leden, voerden weldra de boventoon. Zij bewerkten de aansluiting van het NAS bij de communistische Rode Vakverenigings Internationale (RVI).

Als reactie hierop en vanwege de toenemende communistische invloed in het NAS, trad een groot aantal leden uit de organisatie en stichtte in juni 1923 het Nederlands Syndicalistisch Vakverbond (NSV). Het NSV is van mening dat persoonlijke economische acties der arbeiders nodig zijn om de mensheid naar betere levensomstandigheden te voeren. Steun of leiding van bezoldigde vakbondsbestuurders of parlementaire vertegenwoordigers wordt daartoe niet gewenst geacht.

Dit vakverbond is nooit van enige betekenis geweest. Aanvankelijk telde het 7 - 8000 leden, welk aantal terugliep tot ongeveer 1600 in 1940. Na de inval der Duitsers werd het NSV ontbonden en werden zijn bezittingen in beslag genomen.

Hoewel het verbond in 1948 werd heropgericht en weer gedeeltelijk de beschikking over de vroegere bezittingen verkreeg, kan het NSV niet meer als een reële vakorganisatie worden aangemerkt. Verdeeld over enige steden in het Westen des lands telt het nog maar enige tientallen leden, waarvan enkelen bovendien nog een bepaalde binding hebben met andere vakorganisaties, met name het OVB.

Deze relatie met het OVB leidde ertoe dat het NSV -bijna geen leden hebbende, doch wel beschikkende over enig kapitaal uit vroegere tijden- bereid bleek uit deze fondsen geld in lening aan het OVB te verstrekken.

~~VERTROUWELIJK~~  
- Een algemene-

Een algemene politieke instelling van de NSV-leden valt niet te onderkennen. De meeste kunnen min of meer gerekend worden tot de groep der Vrije Socialisten (Anarchisten).

Het bestuur van het NSV is als volgt samengesteld:

|                |                 |           |
|----------------|-----------------|-----------|
| Voorzitter     | A.A. de Jong    | Heemstede |
| Secretaris     | W. Albus        | Den Haag  |
| Penningmeester | D.C. de Jong    | Amsterdam |
| Bestuursleden: | W. de Bakker    | Amsterdam |
| "              | G.v. Bilderboek | Haarlem   |
| "              | G.v.d. Wal      | Den Haag  |